

บทที่ ๕

การทดสอบลูกถ้วยฉนวนไฟฟ้าในสภาพเปียกน้ำฝน

๕.๑ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทดสอบ

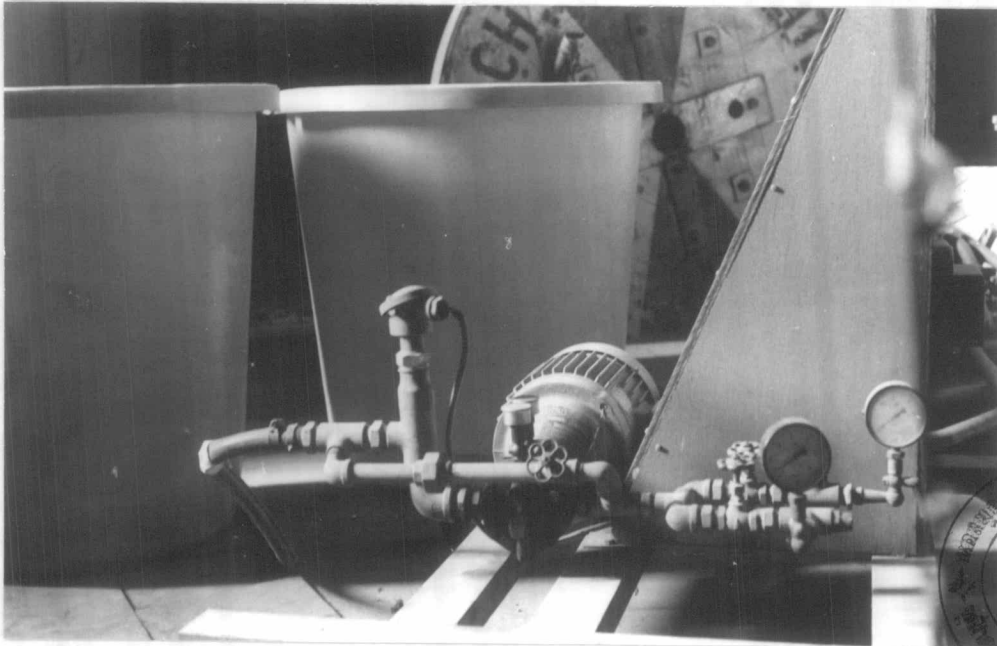
ในการทดสอบทั้งหมด ทำในห้องทดลองไฟฟ้าแรงสูง คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ มีดังนี้

๕.๑.๑ อุปกรณ์สำหรับพ่นน้ำฝนจำลอง

อุปกรณ์สำหรับพ่นน้ำฝนจำลอง ประกอบด้วย หัวพ่นน้ำ ทิศตั้งบนท่อนสูง ๕.๓๕ เมตร และท่อส่งน้ำ เครื่องปั้มน้ำ ๑ ชุด ประกอบด้วยมอเตอร์เหนี่ยวนำ สามเฟส ขนาด ๐.๕ กิโลวัตต์ ๕ แอมแปร์ แรงดันไฟฟ้า ๓๔๐ โวลต์ ประจุน้ำสำหรับปรับแรงดันน้ำในท่อส่งน้ำ และเกจวัดความดัน ๐ - ๑๐ กิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร ภาชนะบรรจุน้ำฝนจำลองขนาด ๒๐๐ ลิตร จำนวน ๔ ใบ (ดังแสดงในรูปที่ ๕.๑ และ ๕.๒)

รูปที่ ๕.๑ แสดงอุปกรณ์สำหรับพ่นน้ำฝนจำลอง

รูปที่ ๕.๒ แสดงเครื่องปั้มน้ำฝนจำลอง และภาชนะบรรจุน้ำ

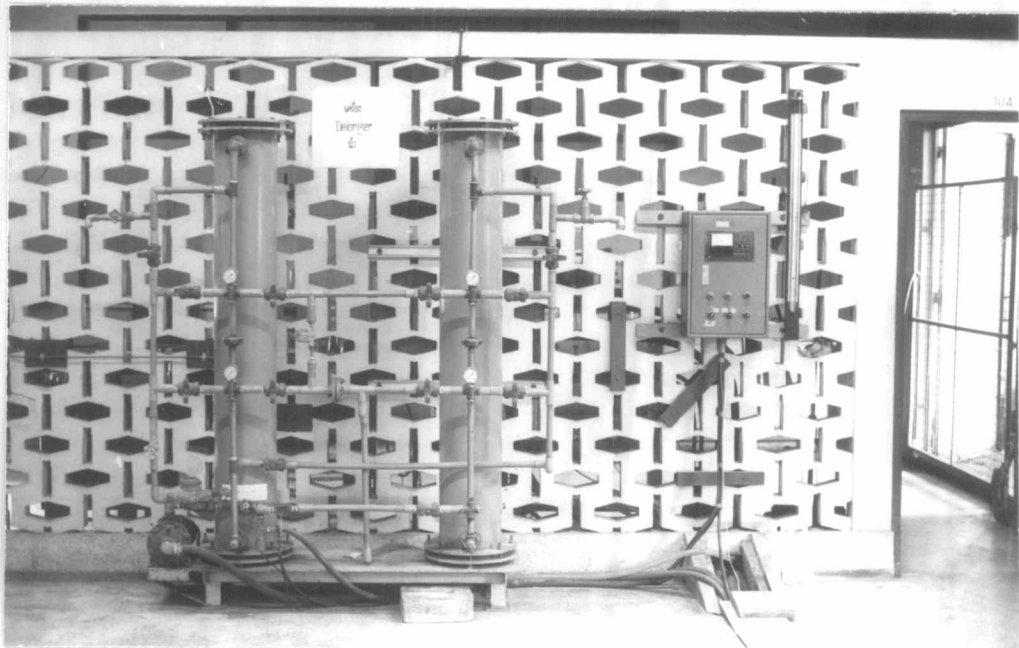
ภาชนะที่ใช้วัดน้ำ ภาชนะที่ใส่รองรับน้ำ เพื่อใช้วัดปริมาณ วัดค่าความต้านทาน
จำเพาะ และวัดอัตราการพ่นน้ำ มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางภายใน ๑๔๔ มิลลิเมตร มีขอบสูง
๒๐ มิลลิเมตร และหนา ๒ มิลลิเมตร

รูปที่ ๕.๓ ภาชนะวัดอัตราการตกของน้ำ

ในการวัดอัตราการตกของน้ำ ใช้กระบอกตวงขนาด ๑๐๐ ลูกบาศก์เซนติเมตร
นาฬิกาจับเวลาได้ละเอียดเป็น วินาที เทอร์โมมิเตอร์วัดเป็นองศา ๐ - ๑๐๐ องศา
เซลเซียส

เครื่องทำน้ำฝนจำลอง ในการทดสอบ ต้องใช้สภาพของน้ำที่ปน เป็นน้ำฝน
จำลอง ให้มีค่าความต้านทานจำเพาะต่างกันตามต้องการ ซึ่งใช้เครื่องกรองน้ำ
(Deionizer) ซึ่งสามารถทำน้ำให้มีค่าความต้านทานจำเพาะได้ตั้งแต่ ๕
กิโลโห์ม - เซนติเมตร ถึง ๒๐๐ กิโลโห์ม - เซนติเมตร (ดังแสดงในรูปที่ ๕.๔)
นอกจากนี้ใช้เครื่องมือ Earth tester ทำการวัดค่าความต้านทานจำเพาะของน้ำ
ก่อนจะพ่น

รูปที่ ๕.๔ แสดง เครื่องกรองน้ำให้มีค่าความต้านทานจำเพาะต่างกัน

๕.๑.๒ เครื่องทดสอบไฟฟ้าแรงสูงความถี่ต่ำ

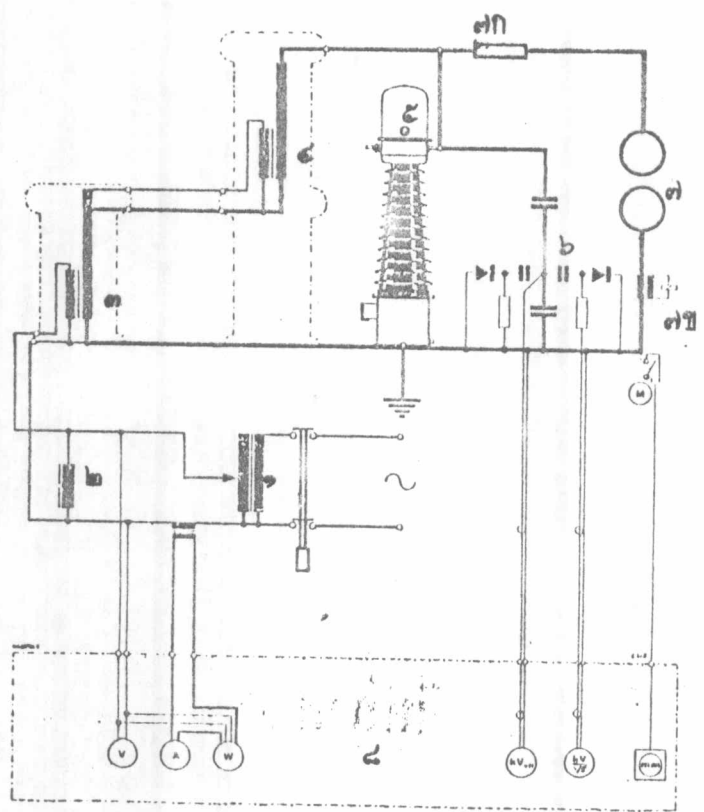
อุปกรณ์ทดสอบไฟฟ้าแรงสูงความถี่ต่ำ ใช้สำหรับทดสอบลวดด้วยฉนวนไฟฟ้า ประกอบด้วย

ก. หม้อแปลงไฟฟ้าแรงสูง สร้างโดยโรงงาน Haefely เป็นแบบ Core type หนึ่งเฟส อยู่ในน้ำมันที่มีค่าไอเล็กทริกสูง สองตัว ต่อแบบ Cascade ซึ่งมีค่าที่กำหนดดังต่อไปนี้

Primary voltage	๕๐๐	V_{rms}
Secondary voltage	๕๐๐	kV_{rms}
Frequency	๕๐	Hz
Power	๒๕๐	kVA
Secondary current	๐.๕	A
Voltage impedance	๓๐	%
Input power at no load	๕๐	kVA

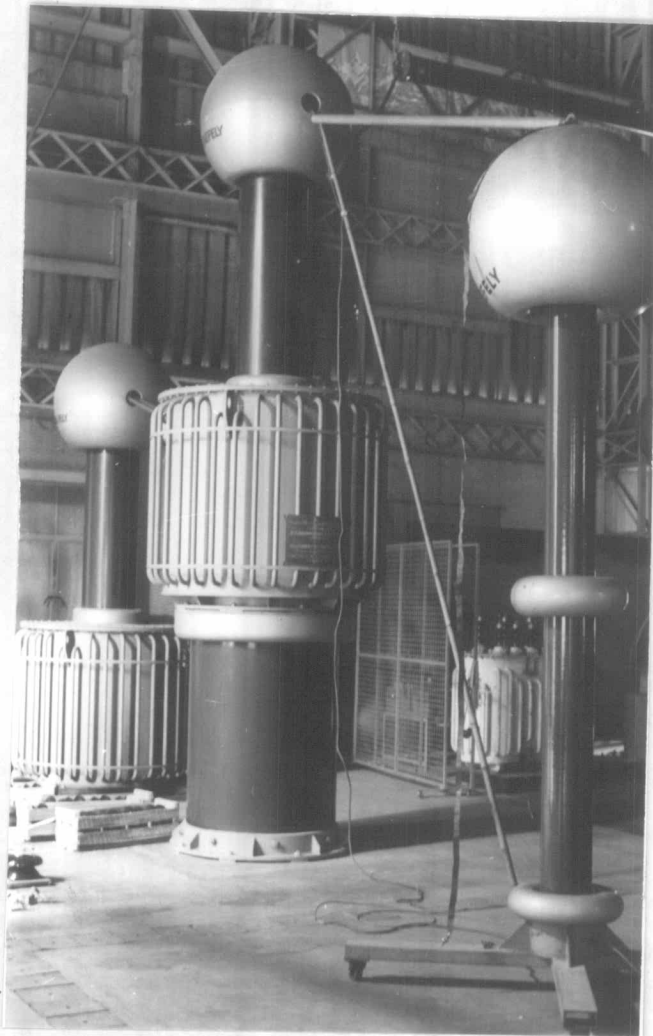
ในการทดสอบลวดด้วยฉนวนไฟฟ้าแรงดันที่ต่ำกว่า ๕๐ kV ใช้หม้อแปลงไฟฟ้าแรงสูงขนาด ๑๐๐ kV ๕ kVA ๕๐ Hz หนึ่งเฟสซึ่งสร้างโดยบริษัทศิริวิวัฒน์

ข. อุปกรณ์สำหรับปรับและควบคุมแรงดัน ขนาดของแรงดันที่ใช้ทดสอบสามารถปรับได้ตั้งแต่ ๐ ถึง ๕๐๐,๐๐๐ โวลต์ โดยอาศัยการปรับและควบคุมด้วย Regulating Transformer แบบ Thoma และ Secondary winding หมุนค้ำยมอเตอร์เป็นแบบ Remote control จากห้องควบคุม

รูปที่ ๕.๕ แสดงถึงอุปกรณ์และการต่อวงจร สำหรับเครื่องทดสอบไฟฟ้าแรงสูงที่ power frequency

- ๑. Regulating transformer
- ๒. Compensating reactor coil
- ๓. หม้อแปลงไฟฟ้าแรงสูงตัวที่ ๑. (อยู่กับพื้น ground)
- ๔. หม้อแปลงไฟฟ้าแรงสูงตัวที่ ๒. (ต่อกับสายแรงสูง)
- ๕. วัสดุที่จะทดสอบ
- ๖. โวลต์มิเตอร์ที่วัดค่าสูงสุด และค่า rms.
- ๗. Sphere-gap
 - (๗. ก) Damping resistance
 - (๗. ข) Overcurrent relay
- ๘. แผงบังคับ (Control Desk)

รูปที่ ๕.๖ แสดงหม้อแปลงไฟฟ้าแรงสูงและ Potential divider

๕.๒ ตัวอย่าง ลูกถ้วยที่ใช้ในการทดสอบ

ตัวอย่าง ลูกถ้วยที่ใช้ในการทดสอบมี ๓ ชนิดคือ ลูกถ้วยก้านตรง ลูกถ้วยแฉวน ลูกถ้วยท่อนยาว

๕.๒.๑ ลูกถ้วยก้านตรง ซึ่งเป็นเนื้อปอร์ซเลน ทำจากดินขาว ผิวลูกถ้วย โดยรอบเคลือบมัน ผลิตโดยบริษัท สยามอินซูเลเตอร์ จำกัด ใช้ ๒ แบบ คือ

ลูกถ้วยก้านตรงแบบ ข (แบบ ๕๖ - ๒) จำนวน ๕ ตัวอย่าง

ลูกถ้วยก้านตรงแบบ ค (แบบ ๕๖ - ๓) จำนวน ๕ ตัวอย่าง

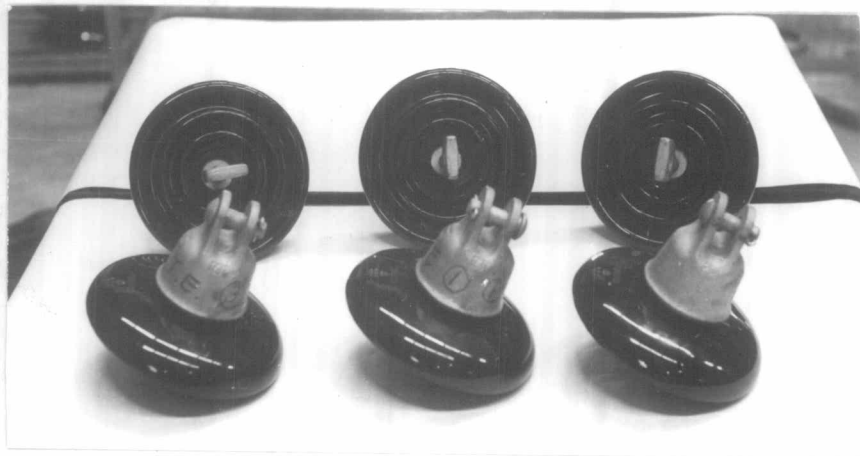
(ทั้งแสดงในรูปที่ ๕.๓)

รูปที่ ๕.๓ ลูกถ้วยก้านตรง แบบ ๕๖ - ๓

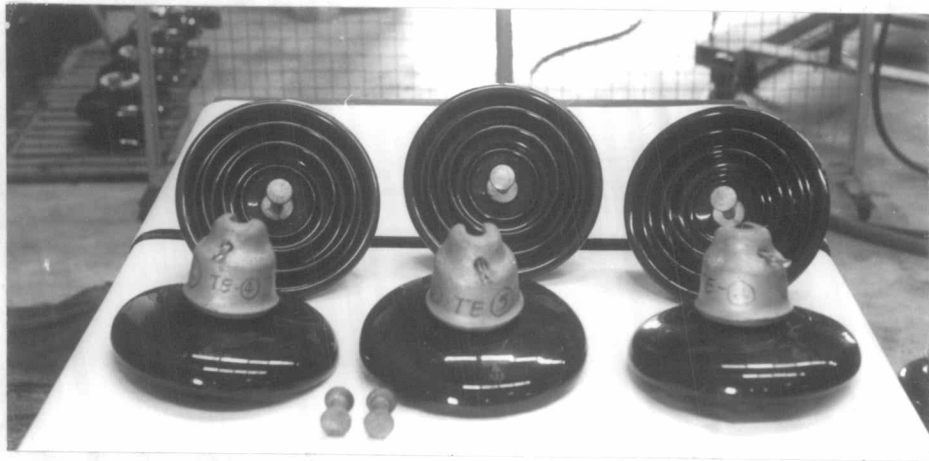
๕.๒.๒ ลูกถ้วยแขวน ลูกถ้วยแขวนที่ใช้ในการทดสอบใช้ ๒ แบบ คือ

- ก. ลูกถ้วยแขวนแบบ ๕๒ - ๒ จำนวน ๕ ลูก แบบใช้สลัก Clevistype
 ที่แสดงในรูปที่ ๕.๔ ผลิตโดยโรงงาน NGK ซึ่งมีขนาดเส้นผ่า
 ศูนย์กลาง ๑๔๕ มิลลิเมตร (๓.๕ นิ้ว)
 ระยะร้าว ๒๐๔.๖ มิลลิเมตร (๘.๒๕ นิ้ว)
 ระยะอาร์กแห้ง ๑๘๖.๐๕ มิลลิเมตร (๓.๕ นิ้ว)
 แรงดันไฟฟ้าความถี่ตามฉิวแห้งความถี่ต่ำ ๖๕ กิโลโวลต์
 แรงดันไฟฟ้าความถี่ตามฉิวเปียกความถี่ต่ำ ๓๕ กิโลโวลต์

รูปที่ ๕.๔ แสดงลูกถ้วยแขวนแบบ ๕๒ - ๒

- ข. ลูกถ้วยแขวน แบบ ๕๒ - ๓ จำนวน ๖ ลูก เป็นแบบใช้ขั้วต่อ (Ball & Socket) ดังแสดงในรูปที่ ๕. ๕ ผลิตโดยโรงงาน NGK ซึ่งมี
ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง	๒๕๔	มิลลิเมตร (๑๐ นิ้ว)
ระยะร้าว	๒๕๒.๑	มิลลิเมตร (๑๑.๕ นิ้ว)
ระยะอาร์กแห้ง	๑๔๖.๔๕	มิลลิเมตร (๕.๗๕ นิ้ว)
- แรงดันไฟฟ้าความถี่ตามฉิวแห้งความถี่ต่ำ ๔๐ กิโลโวลต์
แรงดันไฟฟ้าความถี่ตามฉิวเปียกความถี่ต่ำ ๕๐ กิโลโวลต์

รูปที่ ๕. ๕ แสดงลูกถ้วยแขวนแบบ ๕๒ - ๓

๕.๒.๓ ลูกถ้วยฉนวนไฟฟ้า แบบท่อนยาว

ลูกถ้วยฉนวนไฟฟ้าแบบท่อนยาว ที่ใช้ทดสอบมี ๓ ชนิดดังนี้

ชนิด L - ๑	ซึ่งมีระยะร้าว	๒๐๘.๖	มิลลิเมตร (๒๔ นิ้ว)
ชนิด L - ๒	ซึ่งมีระยะร้าว	๑๐๔๑.๔	มิลลิเมตร (๔๑ นิ้ว)
	เส้นผ่านศูนย์กลาง	๒๐๘.๖	มิลลิเมตร (๘.๒๕ นิ้ว)
ชนิด L - ๓	ซึ่งมีระยะร้าว	๑๗๒๐	มิลลิเมตร (๕๐ นิ้ว)
	เส้นผ่านศูนย์กลาง	๑๑๔.๓	มิลลิเมตร (๔.๕ นิ้ว)

รูปที่ ๕.๑๐ รูปแสดงลูกถ้วยท่อนยาว

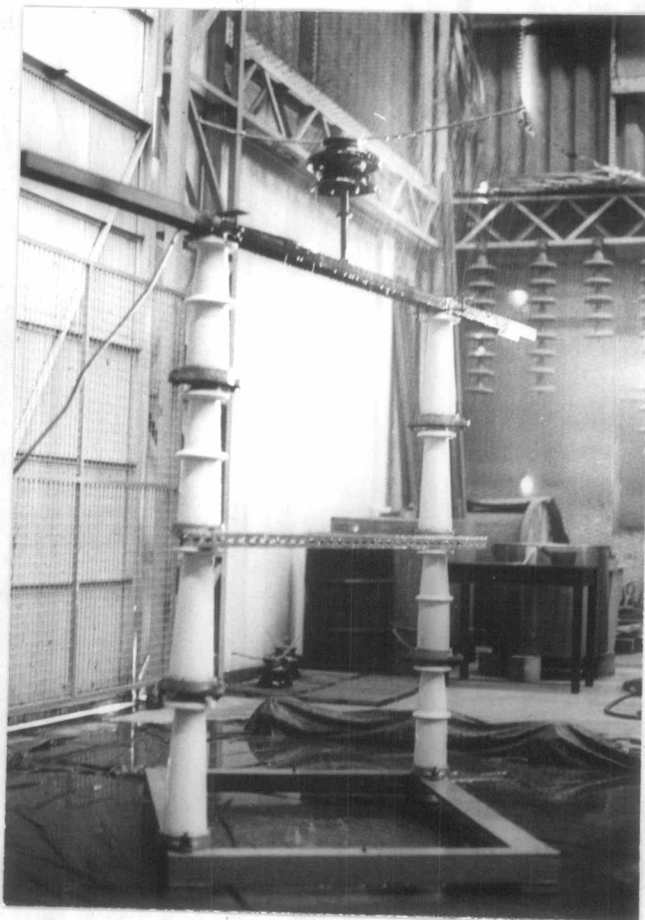

รูปที่ ๕.๑๑ แสดงตัวอย่างลูกถ้วยฉนวนไฟฟ้าแต่ละชนิดที่ใช้ในการทดสอบ

๕.๓ วิธีดำเนินการทดสอบ

๕.๓.๑ การติดตั้งลูกถ้วยก้านตรง

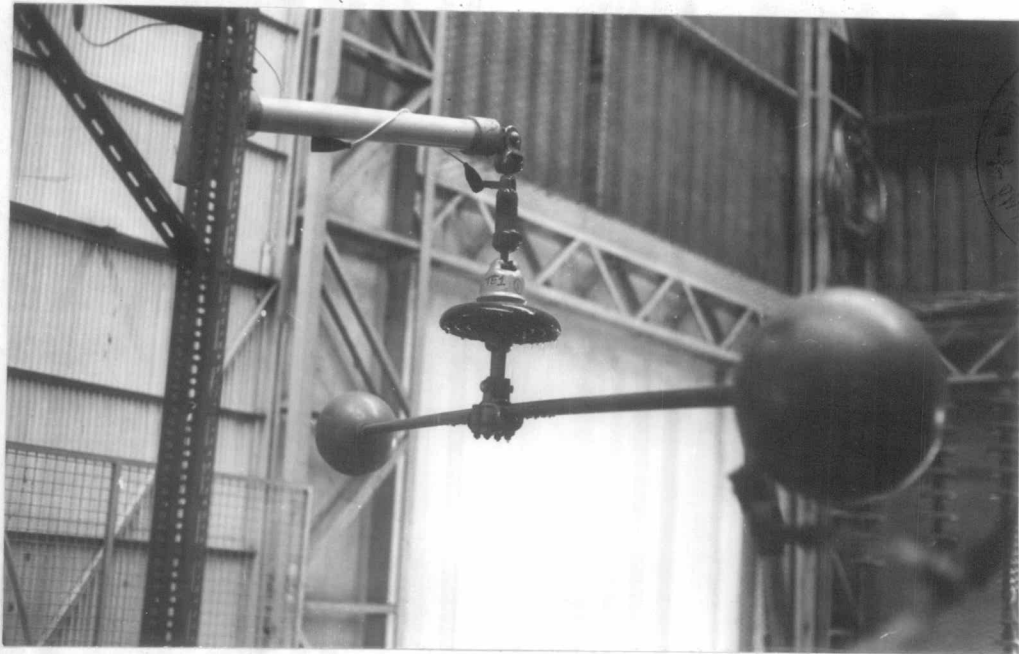
เพื่อให้ผลของการทดสอบ มีประโยชน์และมีความหมาย ก่อนนำลูกถ้วยไปใช้งานจริง การติดตั้งลูกถ้วยเวลาทำการทดสอบ จำเป็นต้องให้เหมือนหรือใกล้เคียงความเป็นจริง เมื่อเวลาใช้งานอยู่ในระบบไฟฟ้า ซึ่งการติดตั้งใช้หลักเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ม.อ.ก ๒๓๕ โดยใช้คอนโลหะทรงเป็นรางเหล็ก กว้าง ๓๓ มิลลิเมตร ยาว ๓ เมตร และท่อคอนโลหะลงดิน ติดตั้งตัวอย่างลูกถ้วยในแนวยืนบนก้านโลหะ อิเล็กโตรควางอยู่ในแนวนอนโดยตั้งฉากกับคอนโลหะ ระยะห่างระหว่างส่วนประกอบในการทดสอบกับส่วนอื่น ๆ มีค่า ๑.๕ เมตร การติดตั้งลูกถ้วยก้านตรงแสดงไว้ในรูปที่ ๕.๑๒

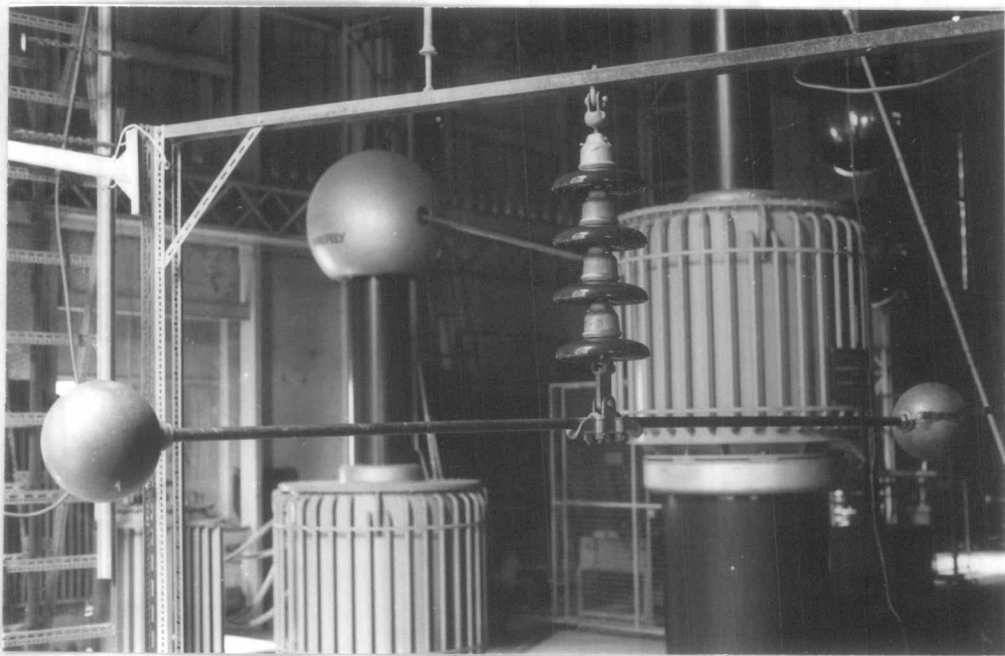
รูปที่ ๕. ๑๒ แสดงการติดตั้งลูกถ้วยก้านตรงในการทดสอบ

๕.๓.๒ การติดตั้งลูกถ้วยแขวนและลูกถ้วยท่อนยาว

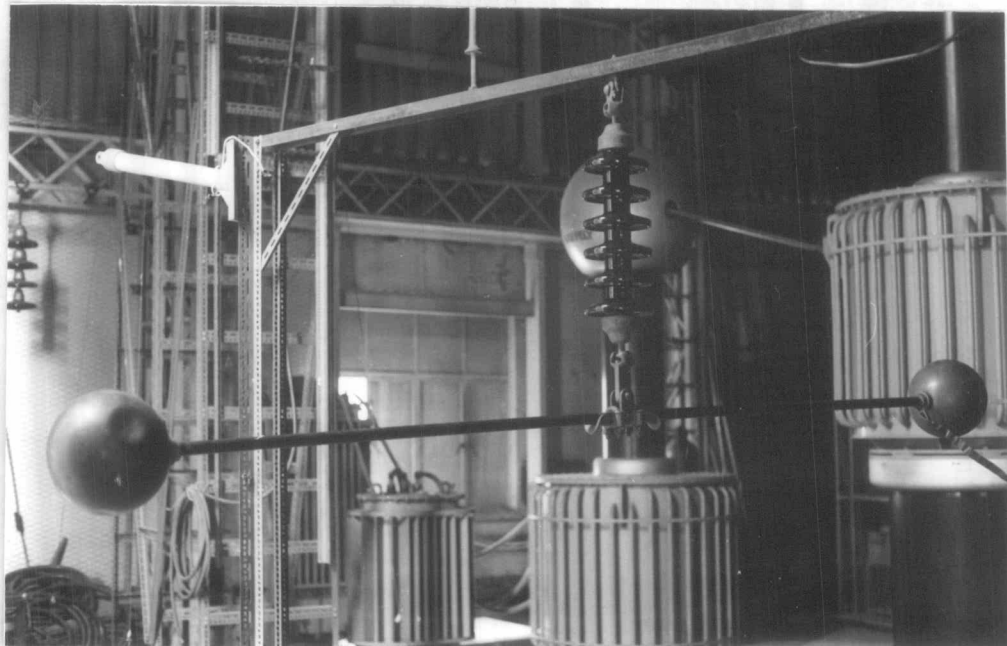
ซึ่งการติดตั้งใช้หลักเกณฑ์มาตรฐาน ANSI c ๒๕.๑ - ๑๕๓b American National Standard Test Methods for Electrical Power Insulator ซึ่งเป็นมาตรฐานใช้สำหรับทดสอบลูกถ้วยของอเมริกา เนื่องจากมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของไทยยังไม่มีประกาศใช้ ในการทดสอบพวงลูกถ้วยพร้อมตัวส่วนที่เป็นโลหะและส่วนประกอบครบถ้วนเหมือนกับใช้งานจริง ๆ แขนงอยู่ในแนวตั้งจากคานเหล็ก ซึ่งยาว ๓ เมตร สูง ๒.๖ เมตร ส่วนคานเหล็กที่ลงดินและในวงรัศมี ๒ เมตร ไม่มีวัตถุอื่นใดอยู่ใกล้ สายป้อนแรงดันจะต้องยึดด้วยประยกัมอยู่ส่วนล่างของลูกถ้วย ในแนวระดับและตั้งฉากกับคาน เส้นผ่าศูนย์กลางกลางของสายมีขนาด ๑๐ มิลลิเมตร มีความยาว ๑.๕ เท่าของความยาวพวงลูกถ้วยและยื่นออกไปจากแกนของพวงลูกถ้วยอย่างน้อยข้างละ ๑ เมตร ซึ่งการติดตั้งลูกถ้วยแขวน ๑ ลูกในการทดสอบแสดงในรูปที่ ๕.๑๓ ลูกถ้วยแขวน ๔ ลูกในพวงแสดงไว้ในรูปที่ ๕.๑๔ และรูปที่ ๕.๑๕ แสดงการติดตั้งลูกถ้วยท่อนยาว

รูปที่ ๕.๑๓ แสดงการติดตั้งลูกถ้วยแขวน ๑ ลูก

รูปที่ ๕.๑๔ แสดงการติดตั้งลูกถ้วยแขวน ๔ ลูกในพวง

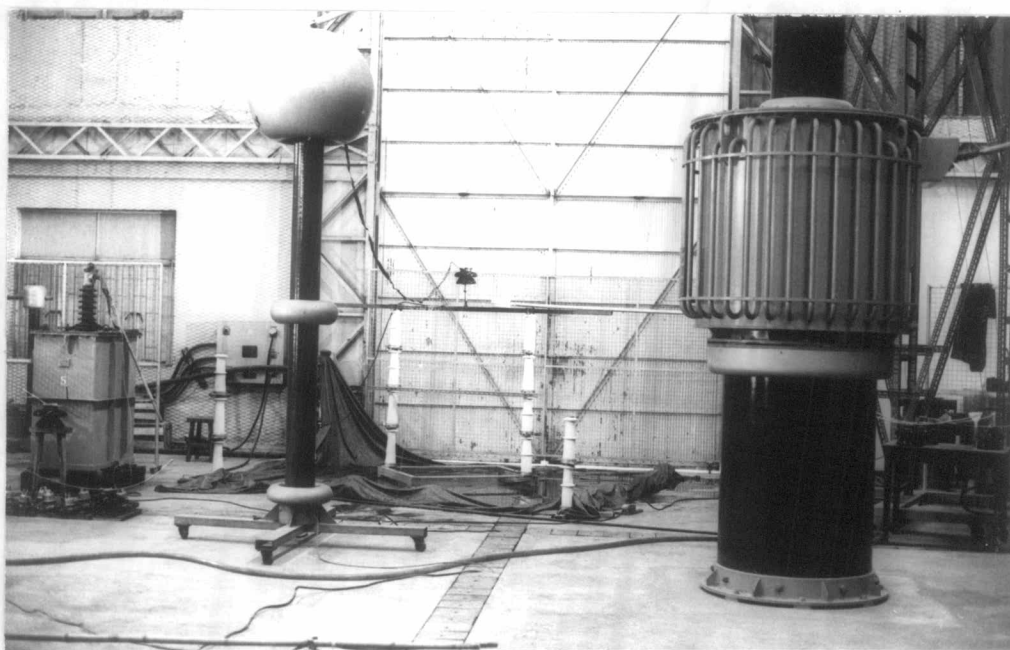
รูปที่ ๕.๑๕ แสดงการติดตั้งลูกถ้วยแบบท่อนยาว

๕.๓.๓ การทดสอบแรงดันไฟฟ้าวามไฟตามฉิวแห่งความดีค่า

ทำการติดตั้งลูกถ้วยเวลาทดสอบ ตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๕.๓.๑ และ ๕.๓.๒ และป้อนแรงดันเข้าไปที่สายไฟ ก่อนทดสอบลูกถ้วยต้องแห้งและสะอาด สำหรับการทดสอบ ลูกถ้วยแฉวนหลายลูกในพวง ลูกถ้วยลูกแรกจะตั้งอยู่ด้านล่างสุด (ติดกับ Line เสมอ)

การป้อนแรงดันไฟฟ้า การป้อนแรงดันไฟฟ้าในการทดสอบ ครั้งแรกเริ่มป้อนแรงดันจากศูนย์ แล้วเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนถึงประมาณ ๗๕ % ของค่าที่จะจะทำให้เกิดแรงดันไฟฟ้าวามไฟตามฉิวแห่ง ต่อจากนั้นอัตราการเพิ่มแรงดันไฟฟ้าในช่วงต่อไป จะต้องเพิ่มแรงดันไฟฟ้าด้วยอัตราสม่ำเสมอ จนกระทั่งเกิดความไฟตามฉิว ต้องใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๕ นาที และไม่เกิน ๓๐ วินาที ทำการทดสอบกับลูกถ้วยก้านตรงแบบ ๕๒ - ๒ และแบบ ๕๒ - ๓ ลูกถ้วยแฉวนแบบ ๕๒ - ๒ และ ๕๒ - ๓ ลูกถ้วยท่อนยาว แบบ

L - ๑, L - ๒, L - ๓

รูปที่ ๕.๑๖ แสดงการทดสอบแรงดันไฟฟ้าวามไฟตามฉิวเป็ยกความดีค่า

๕.๓.๔ การทดสอบแรงดันไฟฟ้ารวมไฟ ตามฉิวเบี่ยงความดีค่า

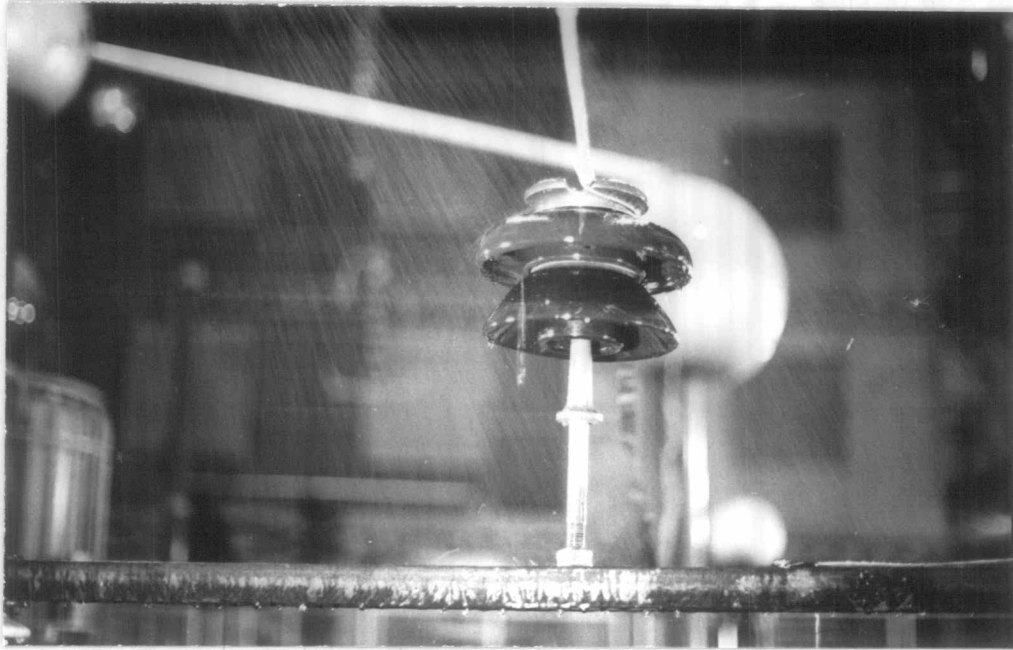
๕.๓.๔.๑ การพ่นน้ำฝนจำลอง

ทำการติดตั้งลูกถ้วยเวลาทดสอบ เหมือนข้อ ๕.๓.๓ น้ำฝนจำลองที่ใช้ในการทดสอบ ไล้จากอุปกรณ์พ่นน้ำฝน กล่าวไว้ในข้อ ๕.๑.๑ ซึ่งในการพ่นน้ำฝนจำลองปฏิบัติดังนี้

เครื่องพ่นน้ำฝนจำลองซึ่งประกอบด้วยหัวพ่นน้ำวางห่างจากลูกถ้วย ๔ เมตร พื้นที่ที่ใช้พ่นน้ำฝนจำลองกว้าง ๒.๕ เมตร ยาว ๓ เมตร โดยวางลูกถ้วยอยู่ตรงกลางพื้นที่ที่พ่นน้ำฝน พ่นน้ำฝนจำลองอย่างสม่ำเสมอทั่วบริเวณรอบลูกถ้วย และให้ความดันของน้ำที่พ่นคงที่ ๒.๔ กิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร ทำการพ่นน้ำฝนจำลองจากข้างบนลงมาข้างล่าง กระทบกับลูกถ้วยโดยทำมุม ๔๕ องศา ความต้านทานจำเพาะของน้ำที่พ่น ทำการเปลี่ยนแปลงจาก ๑ กิโลโห์ม - เซนติเมตร ถึง ๑๖๐ กิโลโห์ม - เซนติเมตร

๕.๓.๔.๒ การวัดน้ำหลังจากการพ่นน้ำฝนจำลอง

ก่อนที่จะทำการป้อนแรงดันไฟฟ้า ให้ทำการวัดค่าอัตราการตกหรืออัตราการพ่นให้ได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งวัดค่าความต้านทานของน้ำที่พ่นด้วย ภาชนะที่ใสรองรับน้ำ เพื่อนำไปวัดปริมาณความต้านทานจำเพาะ มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๔๔ มิลลิเมตร ตามข้อ ๕.๑.๑ การวัดอัตราการตกของน้ำ ในระหว่างการวัดปริมาณน้ำ ต้องวางภาชนะให้ปากอยู่ในแนวนอน ท่ำกว่าชั้นทดสอบ ภาชนะนี้ต้องอยู่ในแนวระหว่างหัวพ่น กับแกนของชั้นทดสอบและทรงจุดที่ขอบภาชนะห่างจากขอบของชั้นทดสอบ ประมาณ ๓๕ มิลลิเมตร การวัดอัตราการตกหรืออัตราการพ่นน้ำ ต้องจับเวลาให้เที่ยงตรง และในการวัดแต่ละครั้ง ต้องใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๑ นาทีหลังจากการปรับปริมาณน้ำที่ได้ในภาชนะให้เป็นไปตามที่ต้องการแล้ว ในการทดสอบต้องระมัดระวังรักษาความดันของน้ำที่พ่น และภาชนะการพ่นอื่น ๆ ให้คงตัวระหว่างมีการทดสอบ รูปที่ ๕.๑๓ และ ๕.๑๔ แสดงการพ่นน้ำฝนจำลองบนลูกถ้วยก้านตรงและลูกถ้วยแขนตามลำดับ

รูปที่ ๕. ๑๗ แสดงการพ่นน้ำฝนจำลองบนตุ๊กด้วยก้านตรง

รูปที่ ๕. ๑๘ แสดงการพ่นน้ำฝนจำลองบนตุ๊กด้วยแขน

๕.๓.๔.๓ การป้อนแรงดันไฟฟ้า

การป้อนแรงดันไฟฟ้าในการทดสอบเพื่อหาค่าแรงดันไฟฟ้าความไวตามฉนวนเปียกของ ลุกด้วยฉนวนไฟฟ้าเหมือนข้อ ๕.๓.๓

๕.๔ การทดสอบคุณสมบัติของ ลุกด้วยฉนวนไฟฟ้าในสภาพ เปียกน้ำฝน

ทำการทดสอบดังต่อไปนี้

๕.๔.๑ หาค่าแรงดันไฟฟ้าความไวตามฉนวนเปียกเมื่อค่าความต้านทานจั่วเฉพาะของ น้ำฝนมีค่าแตกต่างกัน

รูปที่ ๕.๑๔ แสดงการทดสอบแรงดันไฟฟ้าความไวตามฉนวนเปียก ลุกด้วยฉนวน

๕.๔.๒ หาค่าแรงดันไฟฟ้าความไวตามฉนวนเปียก เมื่ออัตราการตกมีค่าต่างกัน

๕.๕ การแปลงผันค่าแรงดันไฟฟ้าความไพบตามผิวที่วัดได้เทียบกับค่ามาตรฐาน

เนื่องจากค่าแรงดันไฟฟ้าความไพบตามผิวที่วัดได้ เป็นค่าแรงดันไฟฟ้าความไพบตามผิวที่ภาวะบรรยากาศปกติของห้องทดสอบ เพื่อเทียบค่าแรงดันไฟฟ้าที่ทดลองได้กับค่ามาตรฐาน จึงต้องทำการแปลงผันค่าที่วัดได้ไปที่ภาวะมาตรฐานที่กำหนดไว้

ภาวะบรรยากาศมาตรฐาน หมายถึง

ความดันนาโรมิเตอร์	๑๐๑	กิโลปาสกาล (๓๒๐ มิลลิเมตรของปรอท)
อุณหภูมิ	๒๕	องศาเซลเซียส
ความดันไอ (Vapour pressure)	๒.๐๕๑	กิโลปาสกาล (๑๕.๔๕ มิลลิเมตรของปรอท)

จะหาค่าแรงดันไฟฟ้าความไพบตามผิวที่ภาวะมาตรฐาน (V_S) เป็นกิโลโวลต์ได้ดังนี้

ค่าแรงดันไฟฟ้าความไพบตามผิวแห้ง (V_S) = $V \frac{K_h}{K_d}$

ค่าแรงดันไฟฟ้าความไพบตามผิวเปียก (V_S) = $\frac{V}{K_d}$

- เมื่อ V_S เป็นค่ามาตรฐานที่ ๒๕ องศาเซลเซียส และ ๓๒๐ มิลลิเมตรปรอท
- V เป็นค่าแรงดันไฟฟ้าความไพบตามผิวที่ทดสอบได้เป็นกิโลโวลต์ วัดได้ที่อุณหภูมิ และความดันใด ๆ
- K_d เป็นค่าตัวประกอบการแปลงผันความหนาแน่นของอากาศคำนวณได้จากสมการ

$$K_d = 0.003 \frac{b}{273 + T}$$

- เมื่อ b คือความดันนาโรมิเตอร์เป็นมิลลิเมตรของปรอท
- T คืออุณหภูมิเป็นองศาเซลเซียส

K_h เป็นค่าตัวประกอบการแปลงผันความชื้น

การหาค่า K_h หาได้จากกราฟรูปที่ ๑ และ ๒ ในภาคผนวกที่ ๑.๓
กล่าวคือ เมื่อทราบอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ ของห้องทดสอบหาค่าความชื้นไอได้
จากกราฟรูปที่ ๑ นำค่าความชื้นไอที่ได้ไปหาค่า K_h จากกราฟรูปที่ ๒